COLECȚIA POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

GHEORGHE SĂSĂRMAN
MIRCEA ȘERBĂNESCU

366

366

GHEORGHE SĂSĂRMAN

ASTITOT

MIRCEA ŞERBĂNESCU

O ZI CIUDATĂ

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Coperta-desen: VICTOR WEGEMANN
Desene interioare: CORNELIU BÂRSANU
Portret: ALEXANDRU DIACONU
Prezentarea grafică: ARCADIE DANELIUC

GHEORGHE SĂSĂRMAN este un nume bine cunoscut suporterilor S. F. De la „Cătălina", povestirea premiată la primul concurs al anticipației din țările socialiste (1962), și pînă la „Oracolul", volumul apărut anul trecut, el a scris nuvele, romane și teatru, în care ideea științifico-fantastică este cel mai adesea precumpănită de investigația psihologică.

O altă caracteristică a operei lui Gh. Săsărman poartă sigiliul studiilor lui de arhitectură : în „Cătălina", eroina era arheologă ; în romanul „Proba tăcerii" și în scenariul cinematografic „Cursă în vid", există o concepție originală despre arhitectura viitorului sau despre construcțiile extratereștrilor. De data aceasta în nuvela „Astitot", e posibil ca viziunea arhitecturală să se fi concentrat în stilul narațiunii, poate cel mai împlinit din tot ceea ce ne-a dat pînă acum acest scriitor. Ca să folosesc o metaforă, substanța acestei povestiri mi se pare aidoma unui uriaș bloc de chihlimbar care închide în sine ciudate trupuri de făpturi vag cunoscute.

În romanul lui H. G. Wells „Insula doctorului Moreau", fiarele umanizate prin accelerarea evoluției, dar ținute la respect prin biciul Legii, reprezintă un simbol sumbru ce înfierează pe acei oameni care doar aparent au depășit stadiul animalic. Cartea lui Wells este frapantă tocmai datorită tenebrelor ce-o brăzdează. În „Astitot", Săsărman atacă aceeași temă, dar într-o variantă pozitivă, care, în mod surprinzător, nu-i lipsită de cele mai dramatice virtuți. Dar cu aceasta n-am prezentat decît decorul nuvelei, a cărei acțiune propriu-zisă vă lăsăm s-o urmăriți în direct.

A. B.

Colecția „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Știința și Tehnica
Anul XVI
15 februarie 1970

GHEORGHE SĂSĂRMAN

ASTITOT

Pe Emnonun nu-l văzusem de foarte multă vreme. La început ne scriam rar şi puţin, suficient pentru a ne ţine reciproc la curent cu principalele evenimente, dar fără să intrăm în amănunte. Corespondenţa noastră s-a restrîns destul de repede la cele cîteva cuvinte de felicitare — niciodată aceleaşi — pe care le schimbam cu prilejul Anului nou. În fine, de vreo cîţiva ani renunţaserăm şi la aceste urări tradiţionale, şi poate că o prietenie atît de solidă cum ne părea în anii copilăriei s-ar fi stins pe nesimţite, ca fitilul sfîrşit al unei candele, dacă întîmplarea nu m-ar fi adus în oraşul Ipru, unde locuia fostul meu coleg de bancă.

Ipru, sau Iprurar, pe atunci un oraş renumit, atrăgea în fiecare an numeroşi călători din toate colţurile lumii. Veneau să-i admire edificiile semeţe, ale căror vîrfuri se pierdeau în negură, să cerceteze nenumăratele colecţii de artă ale muzeelor, să studieze cărţile şi manuscrisele rare din arhiva bibliotecii municipale, să se înfioare în faţa locurilor şi monumentelor istorice. Se îmbulzeau pe trotuare, se striveau în metrouri subterane şi aeriene, se tamponau pe autostrăzi, într-o viermuială nepotolită, de furnicar clădit la o scară colosală. Doar orele toride ale amiezii, reuşeau să mai domolească forfota, care, odată cu venirea nopţii, ajungea la paroxism. Nu izbutisem nici cum să înţeleg ce anume l-a determinat pe Emnonun să se stabilească într-un oraş atît de obositor. În ce mă priveşte, eu îl ocoleam cu străşnicie şi acest fapt constituia principalul obstacol în calea revederii noastre.

Întîmplarea care m-a făcut să-i trec totuşi porţile a fost boala cel puţin ciudată a mangustei albe, favorita mea. Am uitat să vă spun că, printre multe altele, faima Iprului o făcea şi grădina lui zoologică. Unul dintre medicii de acolo mi-a fost recomandat drept mare specialist în manguste şi cum a refuzat să facă el deplasarea, ceea ce nici nu-i de mirare, n-am avut încotro: am fost nevoit să mă deplasez eu. Medicul mi-a cerut să-i las timp de cîteva ore animalul sub observaţie; mai tîrziu m-am convins că îmi fusese recomandat pe bună dreptate. Cum n-aveam ce face altceva mai bun, mi-am propus ca, în cele cîteva ore de aşteptare, să-i fac o vizită

fostului meu coleg. Şi, spre norocul — sau nenorocul — meu, l-am găsit acasă.

Mi-a deschis o femeie. Am presupus, şi nu greşeam, că era soţia lui Emnonun. Aflasem că s-a căsătorit, dar nu şi cu cine. Din prima clipă, mi-am dat seama că figura ei îmi este foarte cunoscută. Gîndul acesta, obsedant, îmi rămase înfipt în creier. M-am recomandat şi am fost rugat să aştept. Apoi a apărut Emnonun, care m-a recunoscut numaidecît şi mi-a strîns mîna. Am luat loc. Era linişte. Salonul acela îmi părea o oază de calm în haosul oraşului. Mă încerca o senzaţie odihnitoare şi eram puţin contrariat, fără să înţeleg prea bine de ce anume. Amfitrioana ieşise să ne prepare, probabil, ceva de băut. Chipul ei, cunoscut, dar anonim totuşi, îmi stăruia în minte. Purtarea prietenului meu era destul de rezervată. Nici nu mă aşteptasem la manifestări de entuziasm din partea lui, aşa ceva nu-i stătea în fire. Totuşi, parcă prea devenise incolor. După ce am schimbat cîteva fraze ceremonioase, aidoma celor dintr-un manual de conversaţie, am început să dezgropăm, fără pic de convingere, amintirile noastre comune. Discuţia lîncezea, ceea ce îl făcu pe Emnonun să-şi zorească soţia, care întîrzia să reapară. O strigă pe nume :

— Uklelil !

Numele avu asupra mea efectul unui trăsnet. Pentru o fracţiune de secundă am redevenit adolescentul din ultimele clase de liceu. O vîrstă pe care lunga noastră discuţie de circumstanţă nu reuşise să mi-o reînvie îmi coborî brusc în obraji. Cred că reacţia mea nu i-a scăpat lui Emnonun. Uklelil fusese obiectul iubirii mele neîmpărtăşite, şi el ştia asta. Nu era o coincidenţă ; acum mă miram cum de n-o recunoscusem de la bun început. Se vede treaba că anii îndelungaţi de premeditată uitare îşi făcuseră în cele din urmă efectul. Mi-am stăpînit cu greu emoţia şi, înciudat că n-o identificasem de cum am văzut-o, am încercat să îndrept conversaţia către preocupările noastre profesionale. Emnonun evita însă în mod politicos orice răspuns mai lămurit despre activitatea sa. Între timp, femeia îşi făcuse apariţia şi, fără să-mi dau seama, prezenţa ei mi-a concentrat întreaga atenţie, ceea ce m-a împiedicat să-mi formez o imagine mai clară despre felul de a fi al prietenului meu sau despre relaţiile în care se găseau cei doi soţi. Singurul lucru care mă interesa cu adevărat în acele clipe era să ştiu dacă Emnonun i-a vorbit vreodată despre sentimentele mele. Era puţin probabil, căci pînă în acea zi eu fusesem pentru ea un necunoscut, iar corespondenţa dintre mine şi Emnonun se rărise considerabil şi era pe sfîrşite în vremea cînd s-au căsătorit. Exista totuşi o şansă, foarte incertă, ce-i drept, dar tocmai această incertitudine mă tulbura cel mai mult. Şi pentru că tăcerea mea devenise stînjenitoare, şi pentru că era cu neputinţă ca Uklelil să nu fi surprins insistenţa cu care o priveam, m-am trezit zugrăvindu-le, volubil cum nici nu mă bănuiam a fi în stare, imaginea muncii mele, raţiunea solidă a vieţii mele. Cei doi soţi mă urmăreau cu interes şi mi s-a părut chiar că descopăr în ochii lui Emnonun un licăr de sinceritate care mi l-a amintit pe cel de demult. Simpla rostire a numelui Uklelil izbutise să schimbe parcă întreaga atmosferă a acelei revederi.

Nu ştiu bine ce le-am spus. Le-am povestit despre deşert şi despre junglă, despre aerul rarefiat al înălţimilor şi despre animale.

le-am istorisit întîmplări obișnuite, menite să stîrnească uimirea profanilor, le-am mărturisit slăbiciunea mea pentru mangusta albă și le-am descris boala ei ciudată, care mi-a oferit prilejul să-i vizitez. Vorbeam cu amîndoi, dar, în gîndul meu, abia recunoscut, mă adresam doar ei. Mă simțeam în stare să adun în cuvinte — dedicate unui subiect exterior — toată căldura afecțiunii mele brusc redeșteptate și s-o îndrept spre ființa delicată și ademenitoare pe care o întîmplare mi-o scosese din nou în cale.

Apoi am avut revelația ireparabilului. Mi-am spus că n-aveam dreptul să mă port astfel, că n-ar fi trebuit s-o privesc așa și mă rugam în gînd, știind totuși că mă mințeam, ca ea să nu fi observat nimic. Abuzasem de o prietenie apusă, pentru a mă introduce, nepoftit, în mecanismul atît de sensibil — și despre care nu știam mai nimic — al unei familii. Experiența mea de familist era, într-adevăr, egală cu zero și mă înspăimînta gîndul că nici măcar nu puteam aprecia proporțiile efectelor pe care evoluția mea de două ore avea să le producă. O indispoziție bine mascată și trecătoare ? O umbră de nostalgie ? O neînțelegere grabnic soluționată ? O ceartă ? Discordie ? Sau începutul unui adevărat scandal ? Eram copleșit. Elanul mi-a dispărut subit, la fel cum apăruse ; m-am ridicat și, invocînd scurgerea insesizabilă a minutelor răgazului de care dispuneam, mi-am luat rămas bun. Nici ei, nici eu n-am mai fost în stare să rostim altceva decît fraze politicoase, stereotipe :

— Mă bucur foarte mult că v-am întîlnit...

— Plăcerea a fost de partea noastră...

— Ați fost foarte amabili ! Sînteți gazde excelente !

— Cînd ți se mai îmbolnăvește vreo odraslă și ai drum prin Ipru, să nu ne ocolești. Te așteptăm !

— Iar eu vă aștept să-mi întoarceți vizita. Cu bine !

— La revedere...

Și ușa, în sfîrșit, se închise în urma mea. Am răsuflat adînc. Atmosfera îmbîcsită a Iprului m-a făcut să strîmb din nas. Oaza dispăruse ca după destrămarea unui miraj, ca în basmele cu lampa lui Aladin. M-am lăsat înghițit de tumultul orașului și, pentru prima dată, l-am îndurat cu ușurință, ba chiar cu un soi de detașare. Mi-am luat în primire mangusta, a cărei boală fusese descifrată și, dacă era să mă iau după spusele medicului, n-avea nimic ciudat. Înarmat cu o rețetă bine garnisită, am făcut calea întoarsă. După o zi și o noapte, pînă să ajungem acasă, boala mangustei mele albe se topise ca prin farmec. Tratamentul prescris se dovedi astfel extrem de eficace.

2.

Lunile treceau și, prins de treburile zilnice, începusem să uit cele petrecute la Ipru. Meseria mea — dacă se poate numi meserie — are reale proprietăți deconectante și mă încumet s-o recomand celor care ar căuta un remediu pentru emoțiile prea puternice. Mie unuia mi-a fost extrem de folositoare în numeroase asemenea ocazii. Așadar, vizita făcută lui Emnonun mă preocupa din ce în ce mai puțin și ajunsesem pe punctul de a o adăuga printre capitolele definitiv încheiate ale vieții, cînd, într-o seară, întorcîndu-mă la „cabană" — așa îmi place să-mi numesc locuința pe care singur mi-o

construisem, din piatra și din lemnul pe care le aveam la îndemînă, fără a uita să-mi procur, bineînțeles, tot echipamentul necesar unui confort civilizat —, am zărit, de departe, luminile aprinse. Eram absolut sigur că nu eu le uitasem arzînd, la plecare, căci așa ceva nu mi s-a întîmplat niciodată. Luminile ardeau totuși, semn că cineva sosise în lipsa mea. În afara inspectorului, care își făcea apariția trimestrial, aveam foarte rar musafiri. Dar inspectorul abia plecase de cîteva zile ; apoi, el îmi cunoștea obiceiurile și sosea întotdeauna duminica, știind că numai așa poate fi sigur că mă găsește acasă. Mi s-a întîmplat să primesc de cîteva ori vizita comisarului de poliție, care mă suspectează că i-aș ajuta pe cei puși sub urmărire, deși eu habar n-am despre tot ceea ce se petrece dincolo de hotarul domeniilor mele. Singurii mei prieteni sînt doi naturaliști care, împreună sau cîte unul, îmi mai cer uneori găzduire. Însă ei își anunță din timp sosirea. Să fi fost comisarul ? Oare ce bandit notoriu mai sînt bănuit că aș ascunde, mă întrebam cînd, spre surprinderea mea, în prag se arătă Uklelil, ținînd în brațe mangusta cea albă.

Am rămas perplex. Nu-mi venea să-mi cred ochilor, nu puteam admite faptul că invitația, pur convențională, cu care îmi luasem rămas bun de la cei doi soți, ar fi fost luată măcar pentru o clipă în serios. Nu-i mai puțin adevărat însă că vizita lor nu m-ar fi deranjat cîtuși de puțin, ci mi-ar fi produs o sinceră bucurie. Vedeam alte chipuri, decît pe cel din oglindă, destul de rar pentru ca pînă și venirea comisarului să-mi facă plăcere. Cu atît mai mult mă încînta acum să dau cu ochii de Uklelil. Senzația penibilă de a mă fi interpus în calea bunei înțelegeri dintre ea și Emnonun, sentimentul vinovăției cu care le-am părăsit casa îmi pieriseră cu totul din memorie.

— Ce-ai rămas așa, mă luă în primire arătarea cu chipul femeii iubite, văzînd că tac și citindu-mi pe față vesela uimire. Noi doi ne înțelegem de minune, adăugă ea, mîngîind blana aspră a mangustei.

— Ce surpriză ! am exclamat. Cea mai plăcută surpriză din cîte mi s-ar fi putut face ! Fiți bine veniți !

Uklelil zîmbi, vag stînjenită. I-am strîns mîna și i-am sărutat-o, îndemnînd-o să intre în „cabană". Cuibărită la pieptul noii sale protectoare, mangusta mă privea cu un fel de ironie.

— O să vă prindă bine șederea aici, am continuat, cu gîndul la coșmarul acelui ipruror depărtat. O să vă placă.

— Știi, îngăimă Uklelil, șovăind, Emnonun va sosi ceva mai tîrziu...

— Cum, ai venit singură ?

— A intervenit ceva în ultima clipă... A fost reținut pentru cîteva zile...

— Și cum te-ai aventurat tu pînă aici ? Formidabil ! E de necrezut !

Ea zîmbi cu modestie, se fîstîci, roși și ridică din umeri.

— Eu nu te-aș fi lăsat. Ai găsit vreo călăuză ?

— Mda, făcu ea ambiguu.

N-am insistat. Oricum, ar fi fost cu neputință să se descurce singură cu bagajele, chiar dacă ar fi cunoscut drumul. Am ajutat-o să-și ducă lucrurile în camera pe care și-o alesese și am lăsat-o să și le aranjeze cum credea de cuviință. După o oră o așteptam

cu masa pusă, în sufragerie. Eram amîndoi înfometați și mîncarea ne păru excelentă.

— Ești un gospodar desăvîrșit, îmi declară ea. Aproape că ar fi păcat să-ți iau locul.

— Nici nu te las, am rîs eu. Nu renunț la o asemenea plăcere.

— Va trebui, totuși.

— Ești doar în vacanță!

— Parcă ție nu ți-ar prinde bine o vacanță?

— Măcar pînă vine Emnonun. Cu trei clienți are să-mi fie, într-adevăr, mai greu.

— Nici vorbă, protestă ea. Cel mult să ne împărțim atribuțiile.

— Ia te uită! A și ajuns să impună condiții.

Pînă la urmă am acceptat totuși să ne împărțim munca pe din două. Ea urma să gătească, iar eu să deretic. În schimb, ținea morțiș să mă însoțească în lungile mele incursiuni.

— Altfel nici nu veneam! M-ai fermecat cu poveștile tale și vreau să mă conving cu proprii mei ochi că sînt adevărate. Așa că nu încerca să scapi.

Glumea, desigur, dar era limpede că n-ar fi acceptat s-o las acasă. Îmi părea foarte ciudat ca, începînd de a doua zi, să-mi desfășor munca alături de Uklelil. Mă obișnuisem cu singurătatea. Habar n-aveam cum mă voi acomoda cu noua situație. O zi-două o să meargă, mi-am spus.

— Știi să călărești?

— Nu prea grozav, recunoscu ea.

— Vom vedea mîine. Și acum, la culcare: va trebui să ne trezim devreme.

Ne-am urat noapte bună și ne-am retras fiecare în camera sa. Peste zece minute, în pijama, halat și papuci, ne-am ciocnit nas în nas în fața ușii de la baie. Am rîs amîndoi pe săturate și i-am cedat întîietatea. M-am înapoiat la mine și, în așteptare, m-am întins, așa cum eram, peste pătură. Abia acum realizam, în sfîrșit, ideea că vom înnopta sub același acoperiș, eu și Uklelil, numai noi doi. Cu ani în urmă, un asemenea gînd m-ar fi făcut să-mi pierd capul. În clipa aceea însă ea era pentru mine soția lui Emnonun. Oare cum ar fi reacționat dacă m-ar fi găsit în camera ei, așteptînd-o? Dar dacă, în timp ce se îmbăia, m-ar fi văzut intrînd pe ușă? Am alungat acele întrebări tulburătoare și mi-am spus că n-am dreptul să dezmint încrederea pe care mi-o arătau niște oameni de treabă. Mi-am concentrat atenția ca să aud ușa de la baie deschizîndu-se, anunțînd că aveam cale liberă. Țineam morțiș să fac și eu un duș măcar. Obosit cum eram, mi-ar fi prins foarte bine. Dar semnalul întîrzia să se facă auzit. Mă aflam în acea stare de toropeală plăcută, între vis și realitate, cînd timpul își pierde contururile și cîteva clipe pot să-ți pară o veșnicie.

Pe cînd era să adorm, în mintea mea se înfiripă impresia tot mai lămurită că, în acea seară, doi ochi sfredelitori mă urmăriseră tot timpul. Totul, în afara acelei priviri insistente, dispăruse. Apoi, am adormit de-a binelea și nu mi-a fost dat să mai aud nici ușa deschizîndu-se, nici numele meu strigat — dar nu prea tare — de Uklelil, în semn că baia e liberă.

M-am trezit dintr-o dată, ca de obicei, cînd încă soarele nu răsărise. Primul lucru pe care l-am văzut, în lumina zorilor, a fost

halatul meu, atîrnînd exact în locul unde îl lăsam eu întotdeauna, și am constatat că eram vîrît sub pătură. Aproape instantaneu mi-a revenit în memorie privirea obsedantă de dinainte de a ațipi și mi-am dat seama că ochii care mă urmăriseră atît de insistent în seara trecută erau ochii mangustei mele albe. Apoi m-am sculat și am trecut să fac dușul rîvnit din ajun, și am descoperit printre stropii fierbinți o aromă palidă, neîntîlnită încă.

3.

În prima zi am ales traseul cel mai comod, străbătînd coline domoale, cu microclimă temperată. Colinele erau împădurite. O potecă știută numai de mine șerpuia prin codrul de stejar, din poiană în poiană. Poienile erau înmiresmate de flori pestrițe, iar codrul susura de izvoare, fremăta de vînt, se zbenguia în pîraie și zîmbea în luminișuri cu iarbă crudă, la mal de apă. Chiar să nu fi fost animalele, și codrul era viu, era însuflețit. Pe Uklelil o încîntau însă, mai cu seamă, animalele.

Se ținea bine în șa, dar ca să n-avem surprize am dat-o în grija celui mai blînd cal. Calul era alb și robust și se mișca ușor, de parcă ar fi plutit. Cu atît mai zveltă se arăta însă făptura ei înveșmîntată în negru, în straie strîmte, iar părul auriu, despletit, îi flutura la orice adiere. La început deschideam eu drumul. Apoi, cînd a început să deprindă meșteșugul potecilor mele, se avînta înainte, captivată de joc, și tot mai rar întorcea capul, ca să-i încuviințez deciziile. Cînd se pierdea printre copaci, o strigam și-mi răspundea ba rîzînd, ba îngînîndu-mă, ba uneori tăcea, ca să mă sperie. Eu mă speriam, ca s-o mulțumesc, și îmi struneam calul. Prin poieni lăsam frîiele slobode și caii mergeau la pas, alături, cuminți, îngăduindu-ne să privim în jur și să ne bucurăm.

Animale întîlneam la tot pasul. Nu mă refer la fluturi, albine, și la atîtea alte gîze care mișunau pretutindeni, nici la păsările de care era plin codrul, și nici măcar la șopîrlele verzi și albastre sau la broaștele țestoase. Dar nu parcurgeam nici o sută de metri măcar, fără să ni se arate o căprioară cu un ied, un cerb, un bursuc sau cîțiva mistreți. Iepuri, veverițe și vulpi erau cu duimul, iar lupii, jderii, rîșii și urșii se arătau mai rar. Am nimerit, la un moment dat, chiar în mijlocul unei turme de zimbri.

Ceea ce o amuză cel mai mult pe Uklelil fu însă purtarea cu totul nefirească a animalelor la apropierea noastră : erau docile, se lăsau atinse cu mîna și le făcea chiar plăcere să fie mîngîiate. Pînă și cele mai sălbatice fiare își uitau instinctele și ne îngăduiau să le scărmănam blana. Pe cînd ieșeam într-un luminiș, un urs urias ne prepară o primire originală : se ridică în două labe și, mormăind în surdină, se îndreptă spre noi. Uklelil se sperie, apoi începu să rîdă. Într-adevăr, ursul avea o înfățișare hazlie. Se apropie de noi, cu un mers legănat, bălăbănindu-și capul, după care se lăsă din nou pe toate patru labele. Aștepta. Am descălecat și m-am apropiat. El s-a lăsat atunci pe burtă, invitîndu-mă parcă să-i fac un masaj. M-am supus, iar fiara, încîntată foarte, prinse să mîrîie de plăcere. Uklelil se prăpădea de rîs și, în cele din urmă, se simți datoare să coboare din șa ca să-mi dea o mînă de ajutor.

I-am atras musafirei atenția asupra faptului că numai prezența mea este cea care îmblînzește fiarele, ca nu cumva, în lipsă-mi, să se aventureze dincolo de limita nevăzută a unui cerc cu raza de un kilometru, în jurul „cabanei". Singurul loc protejat, în afara acestui cerc, era drumul principal de acces.

— Eu sper că n-ai să mă lași niciodată singură, îmi răspunse.

— Vorbesc serios.

— Și eu.

Deodată mi s-a părut că zăresc în iarbă o capcană de vulpi.

— Știi să minuiești o armă ? am întrebat-o.

— Nu. Spuneai că aici vînătoarea e oprită.

— Nu-i vorba de vînătoare. Dar ce te faci dacă, într-o asemenea incursiune, mă accidentez și, să zicem, îmi pierd cunoștința. Devii o pradă sigură.

— Ca și tine.

— Eu am acceptat de la bun început toate riscurile meseriei.

— Eu le-am acceptat venind aici.

— Bine, am spus. Să sperăm că pînă la sosirea lui Emnonun nu mi se va întîmpla nimic.

Ne-am continuat joaca cu ursul. Ea devenise gînditoare. Într-un tîrziu, mă întrebă :

— Ce să ți se-ntîmple ?

Nu i-am răspuns numaidecît. Îi explicasem doar în ce constă misiunea mea aici. Îi explicasem că sînt paznicul și îngrijitorul acestui vast paradis, menit să regenereze speciile terestre. Nu era o

treabă ușoară și, cu toată climatizarea globală a imensului teritoriu, aveum destulă bătaie de cap cu pacienții mei. Uklelil se convinsese, de altfel, chiar din acea primă zi, că pînă și ca să străbați cîteva zeci de kilometri călare ți se cere un efort de loc neglijabil și mai ales antrenament. Trebuia apoi să supraveghez echilibrul ecologic, să verific coordonatele micrometeorologice, să îngrijesc animalele rănite sau bolnave, să inspectez culcușurile și adăposturile, să reinnoiesc proviziile de sare, să întrețin locurile de adăpat și încă multe altele. Desigur, făceam aceste treburi periodic, dar domeniile îmi erau foarte întinse și fiecare zi îmi era plină, din zori și pînă în amurg. În afara instalațiilor automate de climatizare — așezate la limita fiecărui sector și complet izolate de rezervația propriu-zisă — nici un fel de mecanizare nu era admisă. Aceasta era condiția fundamentală a dezvoltării normale a mediului natural.

Dar riscurile mari ale meseriei mele nu se trăgeau de aici. Cu animalele mă înțelegeam cît se poate de bine, iar cu munca mă obișnuisem. Singurii mei dușmani erau braconierii. S-a întîmplat foarte rar, ce-i drept, ca vreunul să se aventureze înăuntrul hotarelor mele ; îmi mersese faima de incoruptibil. Slăbiciunea lor era că nu se mulțumeau cu puțin și, odată năravul dobîndit, nu reușeau să se dezbare de el. Îmi scăpa o dată, îmi scăpa a doua oară, dar pînă la urmă tot îl prindeam pe pungaș și-l pofteam pe comisar să-mi facă o vizită. Iar comisarul venea bucuros, căci tare își iubea și el meseria...

— Știi, Uklelil, i-am spus, pe aici se mai arată uneori și cîte un biped.

— Am văzut chiar adineaori unul, îmi arătă ea, în glumă, fiara tolănită în iarbă.

— Nu e vorba de urși, ci de oameni.

— Am priceput, dar nu văd ce-i rău în asta.

— Nimeni n-are voie să pătrundă aici fără știrea mea.

— Mă număr deci și eu printre intruși, glumi femeia.

— Tu ești un intrus agreabil. Sînt alții care se ocupă cu tot soiul de lucruri nelalocul lor.

M-am aplecat, am ridicat obiectul metalic ascuns în iarbă și am întrebat-o:

— Știi ce-i asta ?

— Nu prea.

— E cea mai simplă și cea mai eficace capcană pentru un animal de talia vulpii. Cînd laba calcă pe cadru, arcul scapă și brațul de oțel o înșfacă, strivind-o. Cu cît se zbate mai mult, cu atît mai bine se fixează cadrul în pămînt și jivina nu are altă scăpare decît să-și muște și să-și sfîșie laba. Ceea ce nu se grăbește să facă. Astfel încît ori o înhață o fiară mai puternică, ori este culeasă de braconier ca din oală.

— Biata de ea, murmură Uklelil. Dar ce faci, de ce așezi capcana la loc ?

— Dintre toți ticăloșii, există unul singur care îmi scapă mereu. Am ajuns să-l cunosc ca pe mine însumi. E mîna lui.

— Ei și ?

— Cîtă vreme i-am cules capcanele, m-a dus. Trebuie să-mi schimb tactica.

— L-ai văzut vreodată ?

— Nu.
— Nici nu bănuiești cine poate fi ?
— Cineva care cunoaște foarte bine locurile. Omul lucrează în stil mare, în toate sectoarele. Multă vreme am crezut că e cel pe care l-am înlocuit eu, venind aici.
— Și nu era el ?
Am tăcut. Am ajutat-o să urce în șa și am încălecat. Am mers așa o vreme fără să scoatem o vorbă și fără să observăm că uitaserăm să ne luăm rămas bun de la urs. Apoi i-am răspuns :
— A murit acum un an.
— Atunci cine să fie ?
— *Lumea-i mare, am zis, dînd din umeri.*
Braconierul trebuia prins asupra faptului.
Mai tîrziu, în drum spre casă, m-a întrebat dacă nu mă tem. I-am răspuns că, în general, un asemenea individ nu riscă să mă înfrunte. Preferă să scape cu o amendă și, în cazul cel mai rău, al recidivei, poate să se aleagă cu cel mult un an-doi. Pe cînd dacă ar face uz de forță și-ar complica inutil existența, căci de mine nu poate scăpa decît omorîndu-mă.
— Și cum eu nu mă las omorît prea ușor, și cum nici unui braconier nu-i convine să se trezească așa, peste noapte, pus sub urmărire pentru crimă, este limpede că...
— N-ai de ce te teme, încheie Uklelil. Numai că acest lucru e valabil în general. În vreme ce clientul tău, care lucrează în stil mare, este un caz particular, nu-i așa ?
— *Chiar foarte particular, dacă are vreun sens să spun astfel.* El știe că nu poate fi judecat decît pentru infracțiunea asupra căreia va fi surprins. N-am nici o probă pentru a dovedi că este autorul unor încălcări repetate ale legii. Dar voi face totul pentru a-l demasca, și el o știe și pe asta. Nu cred că se ocupă cu acest fel de vînătoare dintr-o pură ambiție sportivă, iar dacă o face pentru bani, este imposibil să nu lase urme și să nu aibă complici. Urme și complici care, pînă la urmă, îl vor trăda.
În seara aceea, cînd ne-am întors la „cabană", Uklelil era atît de ostenită, încît mi-am propus ca în ziua următoare să stau și eu acasă, fiind convins că nu va accepta să rămînă singură. Ea nici n-a vrut să audă de una ca asta și a rămas stabilit să hotărîm totul abia după ce ne vom fi sculat, în funcție de dispoziția ei de a doua zi. A trebuit s-o silesc să mănînce, căci, frîntă cum era de oboseală, ar fi fost *în stare să se culce flămîndă. Totuși la baie n-a renunțat.* De astă dată însă n-am ațipit așteptînd ca ea să isprăvească. Pentru mine ziua fusese ușoară și nu prea aveam chef să dorm. După baie, cînd s-a dus la culcare, ea abia mai ținea ochii deschiși. Iar eu, cînd am declanșat dușul, am regăsit aroma descoperită în zori, dar *nu palidă* ca atunci, ci pătrunzătoare, irezistibilă, aproape de neîndurat.

4.

În ziua a doua am străbătut deșertul, călărind aceiași cai. Deșertul meu era destul de mic ca întindere, astfel încît, de-a lungul întregului drum, îi deslușeam bine limitele. Era un sector mai puțin populat, astfel încît mi-am terminat misiunea mai repede ; Uklelil

începuse să-mi dea un ajutor tot mai substanțial. Căldura era însă atît de inăbușitoare, încît pentru ea ziua a fost greu de suportat și, la sfîrșit, era încă mai istovită decît în ajun. Veșmintul alb, asudat, i se impregnase de nisip.

În a treia zi veni rîndul junglei.

În a patra — savanei.

Savana era singurul sector care, de fiecare dată, mă înfiora la fel ca la început. Pricina acestei emoții erau leii. Nu de teamă, știam prea bine că nu-mi pot face nici un rău. Trăiam poate umbra unei spaime ancestrale la auzul răgetului lor teribil, ori poate respectul subconștient în fața acestor regi ai faunei.

Am pornit, ca de obicei, în zori. Călăream cot la cot, caii înotau în iarba înaltă și, din loc în loc, făceam scurte opriri. Uklelil îmi părea stăpînită de o nervozitate inexplicabilă. Leii nu însemnau pentru ea mare lucru, acum, după ce se obișnuise cu purtarea blîndă a fiarelor în preajma noastră. Îmi spuneam că ar fi posibil ca întîrzierea, care se prelungea, a lui Emnonun să fie cauza nervozității ei, dar nu cutezam s-o întreb. Socoteam că e mai bine să tac. Tăceam, preocupat de treburile cotidiene.

De regulă, leii nu vînau în timpul zilei, astfel încît îi găseam în culcușuri, dormitînd nepăsători. Simțeam, ca de obicei, că vizita nu le face prea mare plăcere. Puilor însă, apariția noastră le provoca o satisfacție vie și se lăsau răsfățați și examinați sub privirile îngăduitoare ale leoaicelor. Gazelele evitau cu atîta grijă aceste culcușuri, încît nici în prezența noastră, cînd ar fi fost în deplină siguranță, nu îndrăzneau să se arate decît de foarte departe. În amurg, cînd leii își începeau pînda, această precauție sporea.

În primele ceasuri totul se desfășură în limita faptului cotidian. Zic în primele ceasuri, deoarece, încă înainte de amiază, am fost surprins de unele semne stranii. Animalele erau agitate și, cu toate că prezența mea le mai potolea, observam că influența pe care o exercit asupra lor se diminuase simțitor. Uklelil înregistrase și ea acest lucru și nervozitatea îi crescu. Incursiunea noastră căpătă un dram de tensiune în plus. Era ceva care nu-mi plăcu de loc și am început să cercetez cu binoclul împrejurimile. Am surprins lungi cîrduri de girafe, zebre și antilope alergînd înnebunite prin savană. Era o forfotă nepotrivită cu ora prînzului și nimic nu mă indispune mai mult decît să văd petrecîndu-se între hotarele mele asemenea fapte. Indispoziția mi se prefăcu în furie cînd, după un timp, un anumit zgomot îmi atrase atenția : cineva vîna nu foarte departe de locul unde ne aflam, folosindu-se de o armă pneumatică de calibru mare. Peste o clipă, un răget înspăimîntător cutremură văzduhul : fiara fusese lovită. Uklelil pricepu numaidecît despre ce era vorba. I-am făcut semn să descalece. Ducîndu-ne caii de dîrlogi, în tăcere, ne-am îndreptat în direcția de unde venise răgetul. După cîteva minute urmă încă un pocnet și, aproape instantaneu, un alt răget ne făcu să ne înfiorăm. Omul lucra în stil mare. Nu putea fi altul decît individul acela nevăzut, care îmi luneca mereu printre degete. Numai el putea da dovadă de un asemenea tupeu : se bizuia pe repetatele lui succese și intra în afaceri tot mai riscante. O blană de leu se vindea, pe sub mînă, la prețuri fabuloase ; devenise o raritate. De multe ori aveam impresia că amicul meu se lăsa ademenit în egală măsură de lăcomie și de primejdie, asemenea unui

mare jucător. Nu trişa decît în măsura în care braconajul în sine era trişare. N-am surprins niciodată, în urmele pe care le lăsa, vreo încălcare a legilor sportive ale vînătorii. Ştia să rişte, bărbăteşte, şi pentru asta îl stimam într-o anumită măsură. Atunci cînd comisorul aflînd de la mine cum stau lucrurile mi-a oferit sprijinul său, l-am refuzat : mi se părea nedemn să-l înfrunt pe îndîrjitul meu duşman altfel decît singur, de la egal la egal. O inechitate exista totuşi, căci eu beneficiam de puterea de a îmblînzi cele mai temute fiare, însă el avea întotdeauna avantajul iniţiativei. Apoi, în condiţii egale, cel urmărit are şanse mai mari decît cel care urmăreşte, deoarece miza lui este mobilizatoare într-un grad mai înalt.

În vreme ce înaintam prin ierburile care ne depăşeau statura, o supravegheam, din cînd în cînd, cu coada ochiului, pe Uklelü. Nu mă puteam despărţi nici de ea, nici de cai, ca să nu-i expun primejdiei, şi asta complica şi mai mult situaţia. Mă temeam ca prezenţa femeii, mai ales, să nu mă încurce. Era emoţionată, se vedea din fiecare gest al ei că îşi stăpîneşte cu greu neliniştea. Zîmbea totuşi, cu zîmbetul celor care îşi fac curaj fără prea multă convingere. Am străbătut aşa, fără să scoatem o vorbă, aproape doi kilometri. Începusem să cred că voi pierde iarăşi urma infractorului, care părea că se mulţumise cu două victime. Dar nu era aşa. Brusc, de undeva din imediata noastră apropiere, porniră două pocnete seci, acoperite imediat de un urlet jalnic. Urletul era sfîşietor, aproape omenesc. Am încremenit, căci nu-mi fusese dat niciodată să aud ceva asemănător. Am auzit paşi grăbiţi şi, mai înainte de a mă fi dezmeticit, m-am trezit faţă în faţă cu un leu uriaş ; din blană i se prelingea un fir purpuriu. Era rănit. Scheuna încet şi mă privea în ochi, rugător. Şovăiam. Dacă-l oblojeam, riscam să mă dau de gol, în caz că braconierului i-ar fi fost dat să-l reintîlnească.

Apoi, într-o străfulgerare, am înţeles totul : aflat în preajmă-mi, leul, îmblînzit, se afla dezarmat în faţa adversarului său. De data asta, fără să-şi dea seama, vînătorul călcase regula propriei sale nelegiuiri, iar vinovatul eram eu. Din fericire, nu ochise prea bine. De ce n-aveam oare darul de a îmblînzi şi pe oameni ?! Am înţeles tot atunci de ce urletul fiarei lovite era de nerecunoscut : toată sălbăticia răgetului se topise în prezenţa mea şi nu mai rămăsese din el decît acel jalnic sunet. Într-adevăr, niciodată nu auzisem pînă atunci sunetele pe care le-ar scoate un animal rănit de faţă cu mine, căci animalele încetau lupta cînd mă simţeau pe aproape. Trebuia să intervină mîna unui străin, a unui om sălbatic şi lacom.

M-am aplecat şi am pansat rana sîngerîndă. Abia isprăvisem cînd, dintre tulpinile ierburilor, un om înarmat îşi făcu apariţia. Era însuşi comisarul, îmbrăcat într-un costum de vînătoare. Cînd ne-a zărit, fu prea tîrziu ca să-i mai rămînă altceva decît s-o ia la fugă. Dispăru la fel de repede cum apăruse, dar îl recunoscusem şi era pierdut.

— Încalecă ! i-am strigat femeii. Ţine-te aproape de mine !

Am gonit multă vreme, crezîndu-ne pe urma lui. Reuşise să mă păcălească din nou, spre marele lui nenoroc. După vreo jumătate de oră i-am găsit calul. Pe şa erau întinse două piei abia jupuite. Am luat calul cu noi, ştiind acum că îl avem în mînă : nu

risca el să se întoarcă pe jos şi nici să-şi petreacă noaptea, singur, în savană. Am hotărît să aşteptăm.

— Predă-te ! strigam, crezîndu-l aproape. Calul tău e la noi. N-ai încotro, domnule comisar ! Predă-te !

Îndărătnicia lui stupidă mă scotea din sărite. Ştia prea bine că nu-i rămăsese nici o şansă de scăpare. Abia mai tîrziu am înţeles că ne aflam prea departe de el ca să ne mai audă.

— Ce facem, întrebă Uklelil, văzînd că minutele trec fără să primim vreun răspuns.

Am dat din umeri.

— E în primejdie, nu-i aşa ?

— Eu unul nu-l invidiez, am spus. Soarele coboară spre orizont. Începe pînda.

Am tresărit amîndoi. De undeva, liniştea asfinţitului adusese pînă la noi un strigăt. Strigătul se repetă. Era un glas omenesc ; acum nu ne îndoiam. Am pornit în galop, dar, cu toată graba noastră, am ajuns prea tîrziu. Vînătorul fusese răpus de leul uriaş, în blana căruia strălucea de albeaţă un pansament proaspăt. Leul nu se lăsase păcălit. Iar noi ne depărtaserăm prea mult de fugar : mergeam în sensuri opuse. Ne jucase o ultimă farsă. O farsă, e drept, cam sinistră, pe care o plătise scump.

Leul părăsi cadavrul, fără să ne privească. Mă stăpîneam cu greu să nu-l dobor cu o lovitură bine ţintită, ochind fără grabă ; ştiam că toată puterea mea s-ar fi năruit într-o clipă, ireversibil. Puterea de a îmblînzi fiarele se bizuia pe propria mea blîndeţe. Am ridicat trupul comisarului şi l-am legat în şaua calului său, *peste pieile celor doi lei. Pînă la „cabană" aveam cale lungă de* cîteva ceasuri. Noaptea avea să ne prindă pe drum. O noapte paşnică, fără braconieri.

Uklelil era îngrozită. Tremura din tot trupul, de parcă ar fi fost cuprinsă de friguri. Abia reuşi să adune dramul de forţă de care avea nevoie spre a-şi struni calul. Într-un tîrziu se hotărî să-mi vorbească :

— Ai mai repurtat asemenea victorii ? E înfiorător, adăugă ea, arătînd spre corpul dezmembrat care atîrna în şa.

— E pentru prima oară.

După cîteva minute de tăcere am continuat :

— Nu ţi-am spus nimic despre o clauză a contractului pe care l-am semnat : m-am angajat ca, oricare ar fi situaţia, chiar dacă viaţa mi-ar fi în primejdie, să nu uzez de forţă împotriva vreunui animal, să nu le provoc nici cel mai mic rău.

— Ciudată clauză !

— Nu eram obligat să semnez contractul.

— Dar dacă viaţa altui om ar fi în primejdie ?

— Imposibil.

— Nu mi se pare, ripostă femeia.

Am ridicat din umeri.

— Atîta timp cît se află în preajma mea... Ca să intervin, trebuie să mă apropii. Iar dacă mă apropii, nu mai e nevoie să intervin. Comisarul a avut ghinion.

Uklelil nu-mi răspunse. Cred că gîndul îi era în altă parte.

— L-ai cunoscut cumva ? am întrebat-o.

— El m-a ajutat să ajung la tine.

— Părea un om de treabă, nu-i aşa?

Ea încuviinţă din cap.

— Mi te-a vorbit de bine.

5.

În seara aceea mangusta albă se purtă cît se poate de urît: pufnea tot timpul, nervoasă, îşi umfla coada şi nu suporta să fie atinsă. Am lăsat-o să-şi facă mendrele, deşi eram intrigat, căci niciodată n-o văzusem atît de tulburată. Pe Uklelil însă o amuza. De fapt, era şi ea tulburată, şi nici măcar nu încerca să se prefacă. Deşi ziua plină de peripeţii o secătuise, deşi singurul lucru care

i-ar fi prins bine la acea oră era odihna, ea prelungea în mod vădit discuția de după cină.

— Nu ți-e somn ? am întrebat-o.

Ea mă privi cu ochii împăienjeniți pe care abia ii mai putea ține deschiși și-mi spuse încet :

— Nu.

N-am prea înțeles rostul acelei minciuni străvezii și am insistat :

— Chiar dacă nu ți-e somn, trebuie să te duci la culcare. Abia după ce vei ajunge în pat îți vei da seama cît ești de obosită. Fac prinsoare că vei adormi imediat.

M-am ridicat, ca să dau mai multă greutate cuvintelor mele.

— Mai rămîi, îmi spuse ea atunci, abia auzit. Mi-e frică să stau singură.

Mi-am spus că sînt un idiot și m-am blestemat în gînd pentru că nu-mi dădusem seama imediat cum stau lucrurile. Am zîmbit :

— Drept să-ți spun, și pe mine m-a cam zdruncinat povestea asta...

M-am așezat. Îmi venea să-i iau mîinile într-ale mele și să-i încălzesc degetele în palmă. Bănuiam că degtele ei albe și subțiri sînt înghețate.

— Uite cum vom face, i-am spus. În camera ta se află un fotoliu în care îmi place uneori să mă cufund și să visez. Te voi veghea pînă cînd vei adormi.

— Nu. Nu vreau, se împotrivi ea. Numai la gîndul că după ce adorm o să mă lași singură, aș fi în stare să stau trează toată noaptea.

— Dacă-i așa, o să-mi aștern să dorm pe jos, lîngă patul tău. E bine ?

— Da.

— Atunci ne-am înțeles. După ce te-ai vîrît sub pătură, mă strigi.

Uklelil mă strigă mai repede decît îmi închipuiam, așa că am lăsat-o puțin să aștepte, fără să vreau. Ea mă strigă din nou. Împovărat cu salteaua, pătura și toate cele necesare, mi-am făcut apariția în camera ei. Mi-am instalat rapid așternutul și am vrut să sting lumina. Ea mă privea în tăcere, îmbujorată de o fericire tainică, pe care aveam s-o înțeleg mai pe urmă.

— Las-o să ardă, mă rugă.

I-am făcut pe plac. Dar abia mă întinsesem în patul meu improvizat, cînd mi-a atras atenția un zgomot ușor, care venea dinspre ușă. Zgomotul se repetă. Am văzut spaima albind în ochii femeii. M-am repezit la ușă și am deschis-o. Încet, abia mișcîndu-se, în cameră își făcu apariția mangusta. Uklelil izbucni într-un rîs straniu. Mi-am reluat locul. Mangusta se opri lîngă ușă și rămase așa, cercetîndu-ne cu atenție.

— E geloasă, glumi Uklelil. E un duh al geloziei.

Eu m-am gîndit la Emnonun și am tăcut. Dorinți potrivnice se învălmășeau în sufletul meu, rănindu-l dureros și plăcut. Știam că trebuie să mă stăpînesc, că sînt dator să o respect pe soția prietenului meu, să mă port cu ea ca și cu o soră mai mică. Nu puteam însă uita, nici măcar pentru o fracțiune de secundă, că aici, lîngă mine, aproape, încît il atingeam cu mîna dacă aș fi

întins-o, îmbrăcat într-o cămașă vaporoosă, își făcuse culcuș sub pătura moale trupul fierbinte al femeii pe care o adoram încă și pentru care aș fi fost în stare de orice. De un simplu gest al ei depindea totul. Un singur gest, și întreaga mea stăpînire de sine s-ar fi năruit, iar amintirea prieteniei mele pentru Emnonun ar fi fost înmormîntată pentru totdeauna. Ea tăcea, cu ochii închiși și pieptul i se ridica în ritmul respirației, în timp ce eu pîndeam gestul acela necruțător, care întîrzia să se arate. Nu știu cîtă vreme s-a scurs așa, în așteptare, fără ca vreunul dintre noi să scoată o vorbă. S-ar fi putut crede că dormeam amîndoi, dar nu era decît o pîndă.

M-am sculat și am stins lumina. Ea nu protestă. Nici nu clipi măcar. Dar nu adormise încă, eram convins de asta. Mi-am reluat locul și pînda continuă, o vreme, pe întuneric. Dinspre ușă, ochii fosforescenți ai mangustei luceau ireal. Trecură minute lungi de așteptare, de teamă nelămurită ca ea să nu fi ațipit de-a binelea. Brusc, începu să rîdă, ușor, abia auzit. Își dăduse seama că ne spionam reciproc. Chicoti scurt, cu o veselie neașteptată. Am început să rîd și eu, contaminat de hazul ei inexplicabil. Urmă o reacție în lanț dezlănțuită și am rîs pînă-mi dădură lacrimile.

— Sîntem niște caraghioși, conchise ea, printre hohote.

— Uklelil...

— Spune !

De cîteva zile aș fi vrut s-o întreb. Momentul îmi părea prielnic.

— În prima noapte, cînd mă prinsese somnul așteptîndu-te, m-ai învelit, nu-i așa ?

— Dormeai atît de adînc, încît nici nu m-ai auzit intrînd. Te-am tot strigat, dar degeaba.

— Nu-mi puteam aminti cînd anume îmi scosesem halatul și cum de am ajuns sub pătură.

— Poate că suferi de somnambulism...

— Aș fi intrat la idei. Îți mulțumesc că m-ai liniștit.

Era un fel de a spune. Glumeam amîndoi, sub înrîurirea bunei dispoziții care ne cuprinsese. Agitația din timpul serii o părăsise acum și eram mulțumit. Mă imaginam mîngîind-o, trecîndu-mi degetele prin părul ei auriu, descîlcindu-i firele mătăsoase. Mă obseda un pasaj dintr-o carte citită demult : „Aveam, bineînțeles, și eu principiile mele : de pildă, nu m-aș fi atins pentru nimic în lume de nevasta unui prieten. Numai că, în chipul cel mai sincer, prietenia mea pentru soț înceta cu cîteva zile înainte".

— La naiba, mi-am spus în gînd, în noaptea asta cuvîntul „prietenie" mă lasă absolut rece.

Am chemat-o în șoaptă :

— Uklelil...

Ea se răsuci în așternut, întorcîndu-și fața spre mine. Întunericul nu era atît de opac încît să nu-i pot distinge ochii, larg deschiși, așteptînd cele ce aveau să urmeze. Am continuat, abia recunoscîndu-mi glasul :

— Ce știi tu despre mine ?

— Mai nimic. Tot ceea ce mi-ai spus...

— Emnonun nu ți-a pomenit niciodată ?

— Emnonun ? Nu, nu obișnuia. Dar tu despre mine ce știi ?

— Foarte multe, Uklelil, nici nu-ți închipui cît de multe lucruri știu despre tine. Am păstrat, ani în șir, în cea mai adîncă taină acest fapt. Singurul om care îmi cunoștea taina era el și mă mir că nu ți-a spus nimic.

— Mă sperii... Ce să-mi spună?

— Că fără s-o știi, fără să mă cunoști măcar, și într-o vreme cînd pentru el erai o fată oarecare...

Am tăcut. Era teribil de greu — o știam de la bun început — să rostesc acele vorbe!

— Spune! mă îndemnă ea cu o voce vibrînd de emoție.

Atunci, în sfîrșit, mi-am învins teama și m-am dezlănțuit. M-am azvîrlit, cu ochii închiși, cu creștetul înainte, în hăul care mă ademenea. I-am destăinuit totul, pînă și gîndurile mele cele mai ascunse, îngrozitoarele patimi și dorințe. I-am mărturisit lașitatea care m-a împins spre exilul meu voluntar în acest paradis zoologic și exercițiul metodic, deliberat, prin care dobîndisem uitarea. I-am zugrăvit întîmplarea aceea stupidă care m-a făcut s-o regăsesc sub chipul soției lui Emnonun și mustrările de conștiință pentru felul cum o privisem și-i vorbisem atunci, speranța de a nu fi declanșat cine știe ce reacții imprevizibile, tulburătoare pentru echilibrul căminului lor.

În timp ce-i vorbeam, ea mă urmărea în tăcere, în deplină tăcere. Era oare contrariată? Era speriată? Brusc, m-am oprit: Uklelil plîngea. M-am ridicat în capul oaselor, apropiindu-mi fața de a ei. Ochii deprinși cu întunericul deslușiră atunci lacrimi prelinse pe obrajii transfigurați.

— De ce? am șoptit.

O îndoială perfidă mi se încolăci în suflet. De ce să plîngă? De ce? De ce? Mă simțeam neputincios și dezarmat în fața ei, iar lacrimile prelinse pe obrajii aceia transfigurați, lacrimile blînde și nevinovate îmi păreau pline de cruzime. Eram strivit de tăcerea ei inofensivă. M-am lăsat încet cu capul pe pernă, continuînd s-o privesc drept în ochi. Poate că acesta era sfîrșitul, poate că așa era să se termine, cu lacrimi de neînțeles, căderea mea în prăpastia fără fund în care mă prăvălisem.

— De fericire, îngînă ea printre lacrimi. Nu știu prea bine, dar cred că de fericire... N-am plîns niciodată așa.

Am răsuflat adînc. Pieptul îmi devenise neîncăpător, coastele mă sufocau, în corsetul lor elastic.

— Și eu ți-am ascuns ceva, continuă Uklelil. Emnonun nu va veni. Te-am mințit. Am plecat de acasă. Nu mai puteam îndura singurătatea, pustietatea în care trăiam devenise insuportabilă.

— Cum, la Ipru pustietate? În furnicarul acela?

— Eram mai singură decît pe o planetă moartă și pustie. N-aveam prieteni, n-aveam cunoscuți, iar Emnonun nu-mi dădea nici o atenție.

— Știe unde ești?

— Nici măcar nu m-a întrebat. Nu-l interesează.

— I-ai spus că pleci?

— L-a lăsat indiferent.

Vorbele ei m-au surprins. Nu m-aș fi așteptat la o asemenea purtare din partea lui. Avea, ce-i drept, o fire ciudată, era încli-

nat spre meditație și adeseori se închidea în sine, ursuz, fără să mai lase să-i scape vreo vorbă. Era totuși un om cu o sensibilitate cum rar se poate întîlni. Să se fi schimbat oare atît de mult în anii din urmă? Vizita mea la Ipru îmi prilejuise unele constatări, dar nu le prea dădusem importanță. Ce anume l-a putut transforma într-o asemenea măsură? Îl știam înconjurat de numeroși prieteni. Se risipiseră toate prieteniile? Singurătatea soției sale nu-l preocupa, iar plecarea ei îl lăsase indiferent. Să fie adevărat? Lacrimile unei femei minunate, cum era Uklelil, ar fi înduioșat și o inimă de piatră. Oare obișnuința poate toci atît de mult sentimentele? Oare nu din dragoste se căsătorise cu ea?

— Mă judeci?

— Cum te-aș putea judeca! i-am răspuns.

După un timp i-am auzit glasul, de astă dată liniștit, stăpînit de o undă de armonie:

— Dormi?

— Nu.

— Cred că acum nu mi-ar mai fi teamă...

Am înțeles. M-am ridicat și mi-am strîns lucrurile, bîjbîind, căci îmi displăcea ideea de a face lumină.

— Te superi?

Să mă supăr? Cum aș fi putut să mă supăr?

— Elil, i-am spus, scurtîndu-i numele a alintare. Ai străbătut atîta amar de drum ca să vii pînă aici, mînată doar de propria ta voință. Ți-ai deschis sufletul pentru mine fără să ți-o fi cerut. Poți să te bizui pe mine.

Eram fericit. M-am retras, urîndu-i noapte bună; instalat în patul meu, am ațipit numaidecît. Cred că Uklelil adormise încă înainte de a ieși eu pe ușă. Numai mangusta albă a rămas în camera ei să vegheze, făptură bizară, jumătate animal și jumătate duh, poate nu chiar duhul geloziei, dar cu siguranță un duh păgîn, sălbatic și iubitor de oameni.

Afară, sub cupola imponderabilă a cerului înstelat, trupul desfigurat al comisarului își continua somnul de veci, fără vise și fără tentații. Partida se încheiase.

(SFÎRȘITUL ÎN NUMĂRUL VIITOR)

MIRCEA ȘERBĂNESCU

O ZI CIUDATĂ

Proza științifico-fantastică a lui Mircea Șerbănescu nu este întotdeauna la fel de captivantă ca în „Uluitoarea transmigrație" (Colecția nr. 301). Uneori acest autor bîntuit de probleme filozofice devine... dur și aruncă în fața cititorilor dificultăți. E cazul povestirilor „M-TRA 17 în acțiune" (Colecția nr. 335) și „O zi ciudată". Dificultatea nu înseamnă, firește, lipsă de interes. De data aceasta, ideea ce cristalizează acțiunea este împotrivirea omului la o lume tot mai aservită automatizării.

Trezindu-se într-o dimineață mai devreme ca de obicei, își dădu seama că era tulburat și neliniștit, de parcă în locul somnului odihnitor înfruntase cine știe ce situații neverosimile, care-i lăsaseră pe întreaga rețea a nervilor un vuiet de amintiri confuze, dar stăruitoare. Conectă aparatul de bună-dispoziție cu culori și muzică, încercînd să recîștige ceva din felul lui firesc de a fi. Auzindu-l din camera vecină, soția veni să vadă ce face.

— Bună dimineața, A-go ; mi se pare că n-ai dormit prea bine. Te-am auzit în vreo două rînduri scîncind ca un copil.

„Te cred și eu, cugetă el, aducîndu-și subit aminte ce visase : dacă m-am apucat de unul singur să construiesc piramide ! Am fărîmat un munte cît toate zilele în blocuri de piatră, pe care le-am cărat în spinare pînă mi-au ieșit ochii ! Vai, ce oroare ! Să duci de colo, colo un coșcogea bolovanul cu spatele ! Uite, că nici nu-mi amintesc cum se face că-l luam din coasta muntelui, căci n-am văzut nicăieri nici măcar umbra unui buton. Cine știe ce necazuri o să am azi !"

Cu toate acestea, îi făcea plăcere să se gîndească la mușchii lui încordați sub piele, la forța pe care puteau s-o dezvolte de parcă îl eliberau de o povară, așa că se întinse gîngurind cu voluptate, simțind acțiunea de destindere a brațelor, pe care în vis le ținuse necontenit încordate.

— Spune-mi, tu, îi zise soției la micul dejun, te-ai întrebat vreodată cum de reușeau oamenii aceia de demult să disloce blocuri mari dintr-un munte, să le care apoi la zeci de kilometri și să le clădească pînă la înălțimi amețitoare sub formă de piramidă ?

— Ce-ți veni acum, A-go ? De piramide ne arde nouă cînd avem atîtea pregătiri în vederea croazierei ? Nu știu, zău, ce îmbrăcăminte s-ar potrivi mai bine, pentru că pe Saturn e o căldură îngrozitoare !

Ochii lui lunecară absenți în altă parte : îi învăluia încă visul ca-n vată ; puțin lipsi să înghită cu două concentrate de alge marine mai mult decît se cuvenea la o gustare frugală, ceea ce ar fi rezultat o indigestie nu lipsită de primejdii. Se știe că ase-

menea alimente nu se consumă decît în poziția cea mai favorabilă, complet relaxată, într-o atmosferă de destindere și de plăcută ambianță, ceva ce știe să creeze cu deosebire aparatul de bună dispoziție. Dieteticienii mai zeloși — căci erau și dintr-aceștia — recomandau chiar să nu se vorbească de loc în timpul mesei, pentru a preîntîmpina orice abatere de la regulile de perfectă *asimilare a hranei.*

Dacă A-go nu săvîrși prima greșeală, ajutat de vigilența soției, o săvîrși în schimb pe a doua ; el vorbi, supralicitat de fantezia trezită de vis. Soția îl auzea ca de departe, căci era foarte credincioasă prescripțiilor medicale de la care nu s-ar fi depărtat nici măcar cu o iotă. Mai tîrziu își spuse că-l auzise înșirînd civilizațiile una după alta, de parcă erau mărgele pe ață ; tresărise auzind din nou cuvîntul „piramidă". Fixindu-l cu niște ochi furioși, îl întrebă sacadat :

— Ce-te-a-a-pu-cat-iar ?

Se afla însă tocmai în faza deplinei digestii și încordarea nervoasă provocată de purtarea ciudată a soțului îi tulbură procesele interne așa de delicate. Făcu instantaneu o alergie. Pe piele îi apărură pete roșii înzestrate, se pare, cu o mare putere de mîncărime ; își băgă unghiile în carne și scinci un nume. Îl repetă printr-un geamăt și-l schiță cu un gest prin aer. În sfîrșit bărbatul înțelese și apăsă pe butonul care aduse pe masă flaconul cu ingredientul antidot.

— Ce-ai visat astă-noapte de vrei să mă îmbolnăvești de-a binelea ? îl întrebă ea cînd putu din nou vorbi. Ai o purtare curioasă azi, dragă A-go !

După ce izbuti s-o liniștească, el, deși mai păstra încă scame de vis pe ochi, porni la munca de fiecare zi. În privința aceasta *era neînduplecat ca oricare dintre concetățenii lui.* Femeia îl urmări cu îngrijorare, cu atît mai mult cu cît îl văzu alegînd, dintre toate posibilitățile de a ajunge la locul său de activitate, mersul pe jos. Cu alte cuvinte, trecu dincolo de trotuarul rulant, pe banda de culoare galbenă, pedestră, continuîndu-și astfel drumul, cu pași mari și egali. Mergea cu plăcere, apăsînd cu vigoare talpa pe pămînt ; se vedea că-l încîntă acest fel de mișcare fizică, poate pentru că îi dădea senzația de bucurie a declanșării unei puteri care exista de mult în el, dar de care își dădea seama numai în dimineața aceea. Rămînea insensibil la privirile mirate ale celor care alunecau rapid și fantomatic pe trotuarul rulant de culoare roșie prin lumina vie a începutului de zi ; căci foarte puțini foloseau banda pedestră într-o civilizație mecanizată pînă în cele mai depărtate și mici amănunte.

O uriașă mașină se punea singură în mișcare, se ungea singură, se *autocontrola și-și asigura singură creșterea și dezvoltarea* în ritmuri pe care societatea le fixa doar teoretic. În acest context, omul nu era nici superior, nici egal ; nici nu forma o piesă amorfă în ansamblul mecanismelor complicate. Așezat în punctele-cheie, el apăsa pe butoane, supraveghea mersul unui sector sau al unei ramuri și beneficia de roadele imensului progres tehnic cu același firesc cu care oricînd oamenii au cules fructele propriei lor munci ! Filozofi pesimiști, pseudofilozofi, opunîndu-se — ca întotdeauna — filozofilor optimiști și nefilozofilor, își pu-

neau întrebări peste întrebări : Ce se va întîmpla cînd... ? Dar asta e altă poveste şi în orice caz foarte departe de ceea ce reflecta cu întreaga nelinişte bărbatul care, după ce străbătu pe jos, într-un mers tacticos, dar energic, tot drumul pînă la locul lui de muncă, se aşeză mohorît în faţa butonului de care răspundea, preluîndu-l în perfecte condiţii, ca de obicei. N-avea altceva de făcut decît să urmărească permanent graficele, acele indicatoarelor care tremurau pe cadrane şi să asculte glasul dispecerului specializat, subordonat la rîndul lui primului-dispecer şi, mai departe, superdispecerului, putînd ajunge pînă la dispecerul-şef. Mai departe îi era cu neputinţă. Mai departe puteau ajunge ceilalţi, conform scării ierarhice care îmbrăca riguros toate etapele procesului de producţie.

Totul ar fi fost pentru A-go simplu şi obişnuit dacă n-ar fi simţit în muşchi furnicături ciudate şi în palme un fel de mîncărime faţă de care simţea nevoia să procedeze într-un chip cam neobişnuit şi surprinzător : să scuipe în palme şi să le frece una de alta, parcă pentru a le potoli. Tresări şi privi în jur, ca şi cînd ar fi fost cineva pe-aproape să-l observe. Se purta ca un salahor din preistorie ! Noroc că în sala spaţioasă nu se aflau decît el şi imensa masă de comandă de care răspundea timp de două ore din cele douăzeci şi patru ale unei zile.

Ar fi avut chef să conecteze aparatul de comunicări interioare şi să închege un mic dialog reconfortant cu vecinul său de lucru, aflat în cealaltă aripă a clădirii. Sau cu cel de la etajul superior. Cu fiecare ar fi putut convorbi despre altceva ; cu unul despre noile trasee interastrale, cu celălalt despre de mult anunţatul balet-fluid de pe Marte, poate chiar şi despre cosmomeciul dintre Lună şi Mercur, echipe redutabile, situate pe primele locuri în marele clasament al Cupei Universului ! Pînă să se decidă el, îl chemă cel cu baletul-fluid. După el spectacolul era o revelaţie, deşi unora li se părea cam fistichiu.

— Tu l-ai văzut, A-go ?

— Nu. Încă nu. Mi se pare că avem bilete diseară.

— Merită să-l vezi, crede-mă.

Lui A-go i-ar fi plăcut mai mult o convorbire despre sport, nu atît din pasiune sportivă, cît pentru că îi aducea apă la moară în privinţa efortului fizic. Să presupunem, cugeta el, că butoanele înţepenesc la un moment dat (era o presupunere absurdă, căci aşa ceva nu se întîmplase de cînd se ştia !) ; dar dacă, totuşi, aşa ceva s-ar produce într-o bună zi ?! „Care ar fi diferenţa între noi, cei de azi, care n-avem nimic din tot ceea ce înaintaşii aveau din belşug, o gamă uriaşă, lungă şi complicată de unelte ?"

— Unde-o fi dispărut oceanul acela de cleşti, chei, ciocane şi mai ştiu eu ce ?

— Studiezi cumva noţiuni de evoluţia tehnicii ? auzi glasul puţin mirat al celuilalt.

— Nu. Presupun că mi-ar veni într-o zi chef să construiesc ceva pe cont propriu. Să zicem o piramidă.

Era prea din cale afară ; vecinul nici nu se miră, ci îi răspunse plictisit :

— Înregistrează şi tu un referat şi expediază-l la Comisia superioară să te treacă în plan...

Şi închise.

A-go rămase singur din nou. Nu mai avea cu cine sta de vorbă decît cu sine. Dar nici de asta nu prea avea chef. Se surprinse făcînd acel gest care-l stăpînise toată dimineața: își scuipă simplu, bărbătește în palme. Nu se mai putuse stăpîni. Rămase uimit că mîncărimea, sau ce-o fi fost, ceva plăcut și dureros în același timp, în loc să înceteze, cum își închipuise, se amplifică cu niște furnicături ciudate în toți mușchii corpului său.

Abia așteptă sfîrșitul schimbului. N-o luă spre casă sau spre unul dintre cluburile unde se puteau petrece cîteva ore plăcute în cele mai variate preocupări instructive, distractive și artistice, ci, dimpotrivă, pe un drum care ducea afară din oraș și mai departe, pe sub umbră de pomi fructiferi și printre ogoare lucrate cu perfecțiunea acelorași sisteme dirijate prin butoane, cît mai departe de viața lui de fiecare zi. La început mersul pe jos îl satisfăcu. Oboseala îi producea o bucurie vecină cu voluptatea, senzații pe care nimeni nu le descrisese nici științific, nici artistic, fapt care făcea plauzibilă presupunerea că nimeni altcineva nu le trăise și nu simțise nevoia să se ocupe de ele.

Curînd nu se mai mulțumi doar cu atît. Ar fi vrut să mute din loc copaci și bolovani uriași. Prin forța sa proprie, fără ajutorul nici unei mașini. Era mai mult o pornire atavică, misterioasă și de neoprit, care se izbea ca un val de țărmul pe care-l forma în calea acestei furtuni conștiința lui umană evoluată. De exemplu, își aducea cu claritate aminte de tablourile sinoptice din timpul școlii privitor la cantitatea de energie necesară fiecărei operații fizice depuse în producție și în uriașul mecanism al vieții moderne, dar nu era în stare să-și dea seama dacă el însuși, doar cu forța celor două brațe ale sale, poate ridica un bolovan sau altul din cele care-i ieșeau la fiecare pas în cale după ce părăsi șoseaua rulantă, luînd-o pieptiș spre vîrful unui deal.

De prea multă vreme fuseseră șterse diferențele dintre munca fizică și cea intelectuală, prin eliminarea efortului fizic, pentru a mai fi rămas urme stabile în sistemul de măsurători ascuns în ființa omenească. Asemenea chestiuni de mult nu mai intrau în discuție. Creierul era totul. Și, bineînțeles, organizarea superioară. Cuvîntul „muncă" se irosise într-un proces îndelungat, acum spunîndu-se „activitate" sau altfel, în funcție de aportul fiecăruia într-un domeniu sau altul al sistemului economic și social.

Sfidînd toate aceste realități bine cunoscute, A-go urca panta departe de scările rulante sau de celelalte mijloace comode și iuți de ascensiune fără efort. Aici, printre tufișuri și steiuri, se simțea admirabil. Zburda. Îl uimea că nu putea clinti măcar un bloc de piatră din cele pe care le probă; apoi înțelese că trebuia să le aleagă raportîndu-le direct la forța proprie. Se amuză o vreme ca să se armonizeze cu inerțiile din jurul său și fu foarte fericit cînd constată că e capabil să aprecieze din ochi ce poate mișca din loc și ce nu.

I se păru uimitor și, cînd își roti privirea de jur-împrejur, își simți pe deplin puterea, chiar dacă în fața sa se așeză ca o barieră potrivnică acea stîncă falnică, ieșind ca un piept mîndru din verdeața abundentă de pe deal. Ah, tu! zise în sine, ce-ți spui de mine? Că nu sînt decît un sărman mînuitor de butoane și că nu te temi! Mîinile mele goale nu au mai multă forță decît firele de praf. Nu sînt nici Prometeu, nici constructor de piramide.

nu valorez nici cît un miner de rînd sau cît unul dintre sclavii cu care romanii au tăiat în stîncă un drum de aproape o sută de kilometri pe malul unui fluviu...

— Dar sînt om! strigă către sfidarea oarbă din înălțime. Teme-te de mine!

„Foarte bine, acum, că ne înfruntăm reciproc și nu mai putem da înapoi, să ne măsurăm rațional forțele. Tu pari puternic prin dimensiuni și inerție; eu slab pentru că nu vreau să apelez la

Desen de DOINA GEORGESCU

civilizația vremii mele. Ambiția mea este să te inving exact cu cantitatea de energie cu care natura l-a înzestrat pe om. Diferența este Timp. Timpul e al meu și fac ce vreau cu el !"

Curînd înțelese că mai trebuie să adauge ceva. Îndepărtații strămoși din paleolitic își înarmau mîna ca să obțină ceea ce doreau. Căută și el un pietroi cu care lovi insetat. Lovi repetat. Pînă ce piatra i se sfărîmă în pumn. Omul primitiv căuta piatra cea mai dură, aplicînd instinctiv o lege fizică adecvată nevoilor sale. În plus, el se însoțea cu unul, cu doi, cu o sută, cu o mie, cu mulțimile. Astfel ajunse A-go din nou la sistem, din nou la mașină, deși de-o altă formație, deși pusă în mișcare tot de un buton : biciul. Sau nevoia de a trăi...

Amurgea și el încă dădea tîrcoale stîncii semețe. Dar crepusculul roșu, așezat în falduri ca de catifea la fereastra de la apus a lumii, îi aduse aminte că ziua lua sfîrșit. Trebuia să se întoarcă. Și o luă spre casă tot pe banda galbenă a mersului pedestru, pe cînd cerul se colora tot mai mult în albastru și devenea tot mai întunecat, pînă ce se făcu vizibilă puzderia de stele a Universului.

Ajuns acasă, strigă din ușă :

— Mi-e foame. Unde ești ?

— Aici sînt. Dar ai întîrziat, A-go. Așază-te să mănînci, dar grăbește-te să nu întîrziem de la spectacol.

Înainte de a sta la masă, consultă D.A-ul (dozatorul de alimente) și comandă tot ce i se prescrise. Era o cantitate aproape dublă, la care el privi cu plăcere. Începu să se hrănească pe îndelete cu delicii, cum rar i se întîmpla.

— Încă nu ești gata ? îl întrebă ea, coborînd.

— Nu, răspunse cu gura plină. Și te rog să te duci singură la spectacol. Pic de somn.

Femeia se sperie cînd văzu cît de plină îi era farfuria.

— O să-ți fie rău, A-go, dragul meu. Niciodată n-am văzut om să mănînce așa de mult !

— Mai bine spune-mi „Poftă bună" și „Somn ușor". Mulțumesc !

În dimineața următoare A-go se trezi vesel, nu mai avu nevoie de nici un aparat de bună-dispoziție, și tot timpul după aceea se comportă absolut ca întotdeauna. Abia intrase în tura sa și vecinul îl chemă pe calea undelor.

— Să știi că m-am gîndit mult la ce-am vorbit ieri. Ar fi interesant să clădești o piramidă.

— Nu-i așa ?! Bagă de seamă însă că dacă folosești unelte de piatră n-ai să poți face nimic. Încearcă cu vreo bucată de fier !

Pentru A-go chestiunea luă sfîrșit aici ; nimeni nu-i mai vorbi apoi de piramide. Cînd îl întrebase o dată pe vecinul său dacă realizase ceva din ceea ce intenționase, acesta clătinase capul, adăugînd că nici cu o bucată de fier nu se putea face vreo scofală. Trăind ca mai înainte, ca și cînd în viața lui n-ar fi intervenit nici o schimbare, A-go se entuziasmă de baletul-fluid, se întristă cînd Mercur pierdu calificarea în campionat, iar croaziera pe Saturn îi lăsă amintiri durabile. Revenit după vacanță la activitatea lui în producție, era nerăbdător să comunice cu ve-

cinii săi cite ceva din bagajul uriaş de impresii cu care se întorsese acasă.

— Saturn e un loc minunat pentru excursii. Mereu ai senzaţia neprevăzutului.

Într-un tîrziu se pomeni chemat de vecinul cel mai depărtat şi mai taciturn.

— Te-ai întors, A-go ?

— Bine te-am găsit, prietene.

— Te-am aşteptat cu nerăbdare. Voiam să te întreb ceva.

Se aştepta la ceva în legătură cu sportul, căci acesta era subiectul lor de discuţie în marele ocazii cînd vorbeau. Fu cu totul altceva. Ceva în legătură cu puterea aburului. Făcu un efort de memorie ca să evoce acel stadiu îndepărtat al civilizaţiei.

— De ce te interesează ? ar fi voit să afle.

— E într-o chestiune absolut personală.

— Spune-mi şi mie, totuşi. Hai, spune-mi !

Şovăiala celuilalt pluti în aer aproape material, ca un pescăruş care planează tăcut deasupra valurilor mării.

— Dacă-mi promiţi că n-ai să rîzi şi n-ai să spui nimănui !

— Bineînţeles ! A-go promise solemn.

— Mi-am pus în cap să încerc puterea aburului ca să... ca să... ca să...

A-go întrebă şoptit :

— O piramidă ?

— De unde ţi-ai dat seama ?

— Poate vrei să rîzi tu de mine ? îl întrebă A-go cu glasul tremurat.

— Nu, nu. De loc. E ceva foarte, foarte serios. Pentru mine.

A-go îi ascultă glasul sincer şi ferm.

— Ştii că au mai încercat şi alţii ?

— Nu. Nu ştiu, răspunse cu îndoială vecinul...Credeam că sînt singurul care mă gîndeam... De aceea te rugam să nu spui nimănui.

A-go ar fi vrut să ştie cum ajunsese la ideea aceea.

— Am avut un vis. Şi de-atunci nu mai am linişte. Am încercat în mai multe feluri şi acum, pe urmă, mă gîndeam la puterea aburului...

A fost o zi ciudată, îşi aducea aminte A-go, cînd simţise mîncărimea aceea de palme cu tiranica dorinţă voluptuoasă de a scuipa în ele şi de a le freca una de alta. Aproape că o uitase, de parcă nici n-ar fi fost. Dar iată că un altul nu s-a oprit dacă piatra i s-a sfărîmat în miini încercînd să modeleze natura după propriile sale dorinţe. Nici celălalt n-a perseverat, cel căruia îi recomanda să încerce cu fierul.

Cel de pe urmă, cel care acum îi asculta încordat tăcerea, mersese mai departe.

— Mă uimeşti, îi spuse A-go în sfîrşit. Eşti perseverent şi nu mă îndoiesc că ai să mergi pînă la capăt. Mă bucur pentru tine. Piramida ta se va înălţa falnic în faţa noastră şi noi o vom privi cu invidie. Aşadar, ce voiai să ştii despre abur ?...

O ABSENȚĂ REGRETABILĂ:

FILMUL ȘTIINȚIFICO-FANTASTIC

Nu e prima oară cînd îmi exprim nedumerirea față de o absență regretabilă în repertoriul cinematografelor noastre. Cu atît mai regretabilă cu cît alcătuirea acestui repertoriu a devenit un subiect de îngrijorare nu numai pentru cronicarii apărători ai bunului-simț artistic, ci și pentru educatorii, care-și văd eforturile primejduite de morala dubioasă etalată pe ecrane. Și atunci cum se explică **lipsa filmelor științifico-fantastice ?**

Desigur, și această categorie include lucruri care nu merită atenția noastră. Documentîndu-mă pentru eseul **Imaginile posibilului,** am suportat kilometri de peliculă cu savanți mai mult sau mai puțin demenți, visînd să devină stăpînii Pămîntului și cu extratereștri mai mult sau mai puțin monstruoși, urmărind, evident, același lucru. Erau însă filme pur și simplu proaste, cum se întîlnesc *în orice gen și la orice latitudine.* Nedumerirea mea se referă la realizările notabile, care ne ocolesc fără nici o justificare. De ce n-au fost aduse, de pildă, ecranizările celebrelor romane ale lui Jules Verne (**Cinci săptămîni în balon, De la Pămînt la Lună, 20 000 de leghe sub mări, Stăpînul lumii**) sau H. G. Wells (**Mașina timpului, Războiul lumilor, Primii oameni în Lună)?** Ar fi costat ele mai mult decît „Cartagina în flăcări", „Mongolii" și alte asemenea enormități tehnicolore ? N-ar fi avut succes de casă ?... Sînt întrebări pe care ni le putem pune și în legătură cu transpunerile cinematografice ale unor cărți mai recente, primite cu mare interes de publicul românesc : **Nebuloasa din Andromeda** de Ivan Efremov, **451° Fahrenheit** de Ray Bradbury, **Solaris** de Stanislaw Lem.

După cum se vede, am căutat să privesc problema dintr-un unghi strict comercial, pentru a nu fi învinuit că nesocotesc respectabilul principiu al rentabilității. Cît despre criteriul esențial, cititorii *acestor rînduri* cunosc profundul umanism al operelor citate.

Există însă și cazuri în care trebuie să fiu crezut pe cuvînt. Pre-

miera filmului lui Stanley Kramer **Pe plajă** a avut loc în anul 1959. Cît va mai trece pînă să proiectăm şi pe ecranele noastre această creaţie de incontestabilă valoare artistică, al cărei final tragic cheamă la solidaritate şi acţiune împotriva pericolului atomic ? I s-a părut cuiva mai „demobilizatoare" banderola pe care scrie „Mai este încă timp, fraţilor !" decît statuia care ne dezvăluie brutal că **Planeta maimuţelor** e Pămîntul transformat de catastrofă ?

Tema poate fi abordată, desigur, şi cu mijloacele satirei, cum face Stanley Kubrick în **Doctor Strangelove.** Şi pentru că am ajuns la acest regizor deosebit de înzestrat...

ARTHUR C. CLARKE

In toamna anului 1968 am văzut, la Viena, un adevărat monument al celei de-a şaptea arte, filmul **2001 — O odisee spaţială,** realizat de Kubrick după un scenariu scris în colaborare cu savantul şi autorul de science-fiction **Arthur C. Clarke.** Spicuiesc dintr-o lungă convorbire pe care am avut-o cu acesta din urmă :

— Filmul arată, la început, maimuţele care devin oameni, iar la sfîrşit — desigur, într-o manieră simbolică, — ceea ce va deveni omul, ceea ce trebuie să devină dacă vrea să fie la înălţimea erei cosmice. După părerea mea, e o fantezie de tip realist. Căci eu cred în evoluţie şi în progres şi tocmai aceasta este tema filozofică a filmului.

— După cîte am înţeles, în viziunea dumneavoastră evoluţia şi progresul sînt legate indisolubil de cucerirea Cosmosului...

— Utilizînd mijloacele specifice artei, **2001 — O odisee spaţială** constituie şi o pledoarie pentru necesitatea vitală a pătrunderii omului în Cosmos. Consider că acesta este mesajul cel mai important care trebuie să ajungă la marele public.

Oare n-ar trebui ca această strălucită pledoarie în imagini pentru evoluţie şi progres, pentru „Homo cosmicus", să ajungă şi la publicul nostru ? După mai bine de doi ani de la premieră, costul locaţiei nu mai poate fi prohibitiv. Oricum, filmul merită „sacrificarea" cîtorva westernuri contrafăcute sau dramolete muzicale — chiar din punctul de vedere al bilanţului financiar, după cum ne-o demonstrează succesul unei producţii aflate într-o zonă mai joasă a valorii artistice şi a spectaculosului, **Călătoria fantastică.**

Aş putea da şi alte exemple, dar intenţia mea n-a fost de a stabili o listă de achiziţii posibile, ci de a solicita un efort de depăşire a prejudecăţilor despre semnificaţiile şi adresa filmului ştiinţifico-fantastic. Ceea ce nu are nimic de-a face cu un apel la concesii !...

ION HOBANA

ANTICIPAȚIA ROMÂNĂ PESTE HOTARE

Două povestiri ale lui Vladimir Colin au apărut recent în două antologii editate în străinătate. Astfel, povestirea „Întîlnirea" figurează în culegerea antologică a anticipației din țările socialiste alcătuită de prof. Darko Suvin de la Universitatea din Massachusetts, la Random House (S.U.A.)

Pe de altă parte, povestirea „Stînca de brocart" a apărut în editura moscovită „Mir", în antologia SF consacrată Cosmosului, intitulată „Stelele cheamă..." și alcătuită de B. Klieva.

„LUNATIQUE" este un excelent fanzin (magazin SF editat de amatori), probabil cel mai interesant din Europa. În numărul 51 (ianuarie 1970) din bogatul său sumar face parte și traducerea franceză a povestirii lui Ion Hobana „Cea mai bună dintre lumi", premiată la Concursul internațional din 1962. Jacqueline H. Osterrath, editoarea acestui fanzin, prezentînd lucrările pe care Ion Hobana le-a consacrat anticipației, notează faptul că „literatura științifico-fantastică română, deși înfloritoare, este din păcate puțin cunoscută în Franța".

Recenta traducere a unor povestiri românești în trei limbi de circulație planetară confirmă înaltul nivel atins de autorii noștri în acest gen splendid și dificil. De altfel, numărul consacrat de „Revista română" nr. 1/1968 anticipației originale a stîrnit o puternică impresie printre specialiștii străini, ca și antologia „Der Stumme Android" (E.T., 1968), tipărită însă într-un tiraj mult prea mic.

Necontenit, din toate părțile lumii, ne parvin ecourile stîrnite de anticipatorii noștri. Poate că e momentul ca ei să fie descoperiți și de unii critici și redactori de la noi. De ce, de pildă, n-ar fi alcătuită o antologie de SF român și tradusă în engleză, franceză, spaniolă? Dar orice fan știe că pentru a detecta un mesaj trebuie să ai antene.

A.R.

N. B. Și iată că antenele există măcar la Uniunea Scriitorilor, care, și anul acesta, a acordat Premiul pentru cea mai bună carte de tineret unei lucrări de science-fiction : Vîrsta de aur a anticipației românești **de ION HOBANA.**

SCURTĂ ISTORIE A EXPOZIȚIILOR UNIVERSALE

„Toate drumurile duc la Roma" — așa obișnuiau să spună anticii. Era firesc, faima Romei, capitala uriașului imperiu, depășea îndepărtatele hotare. Paradoxal însă, în vremea noastră asistăm la un fenomen, putem spune, destul de ciudat. „Roma", acea Romă unde se spune că duc toate drumurile, își schimbă mereu locul geografic. Anul acesta punctul unde se înmănunchează „toate drumurile" este tocmai la antipodul roman, în insulele nipone, la Osaka. Milioane, zeci de milioane de oameni — aproape tot atîtea cîte cuprindeau omenirea antică — vin de pe toate meridianele globului să vadă, să contemple aproape tot ce a creat spiritul uman, mai exact omul modern, în toate ramurile de activitate. „EXPO' 70" este magnetul care atrage, adică „Expoziția Mondială — 1970", deschisă de la 15 martie la 13 septembrie la Osaka, în Japonia.

Expoziția – rod al exploziei industriale

Ideea organizării unor asemenea expoziții universale trebuie căutată cu peste un secol în urmă, în 1851, cînd s-a deschis oficial la Londra prima Expoziție universală din lume. Dar și aceasta, la rîndul ei, este consecința multor altor expoziții naționale, regionale sau internaționale. Este interesant însă de știut cum și mai ales de ce oamenii au considerat utilă organizarea de expoziții ca formă de manifestare. Omul a ieșit din Evul Mediu datorită saltului făcut prin revoluția industrială, deschizînd în istorie o nouă epocă, cea modernă. Imperativele acestei noi societăți sînt fundamental deosebite. Omul și mașina deschid un univers care depășea pe rînd fabrica, orașul și frontierele țării. În acest sens, utilitatea expozițiilor devine incontestabilă, fiind cel mai bun mod de popularizare a progreselor științei și tehnicii. Din această cauză, într-o primă clasificare, ele sînt speciale sau universale, după conținut, cuprinzînd o singură

industrie sau industrii legate între ele printr-o înrudire de profil, sau dimpotrivă ansamblul industriilor de orice fel şi de orice importanţă care se găsesc aici reprezentate.

Explozia industrială a impus deci cu o necesitate şi prima expoziţie industrială propriu-zisă. Ea a avut loc la Praga în anul 1791.

Această primă manifestare — deşi s-a desfăşurat fără efectul publicitar din zilele noastre — a trezit interesul lui François de Neufchâteau, ministrul de interne de pe vremea Directoratului, de a crea „o expoziţie publică anuală a produselor industriei franceze" pentru a stimula industriile franceze şi a le concura pe cele străine. Eforturile sale au fost într-adevăr încununate de succes, reuşind în 1798 să reunească în Champ-de-Mars 110 participanţi pe o suprafaţă de 23 m². Deşi la următoarele expoziţii numărul expozanţilor s-a ridicat la ordinul sutelor şi apoi al miilor şi numărul industriilor ale căror produse au fost prezentate publicului a sporit proporţional, succesul lor n-a fost întotdeauna deplin, şi, deşi ideea unor expoziţii anuale n-a fost abandonată, organizarea lor a devenit sporadică, la aceasta contribuind şi desele războaie.

Pe măsură ce expoziţiile creşteau în importanţă, a trebuit în aceeaşi proporţie să crească şi durata. În timp ce acelea din 1798, 1801, 1802 n-au rămas deschise decît o săptămînă, cea din 1806 a durat 24 de zile, iar următoarele pînă la 60 de zile. Aceea care marchează însă o dată importantă este Expoziţia din 1849, care a reunit 4 532 de expozanţi. Ea nu şi-a închis porţile decît după scurgerea a şase luni de zile. De atunci şi pînă astăzi, la peste un secol, această durată a rămas definitivă pentru toate expoziţiile importante.

Pînă atunci doar produsele industriei franceze figurau în expoziţii şi chiar celelalte ţări ale Europei nu organizau decît expoziţii naţionale, care rămîneau necunoscute peste hotarele ţării. Nu se putea astfel face o comparaţie a progreselor industriale ale fiecărei naţiuni în raport cu celelalte. A devenit necesară punerea în paralel a produselor şi a procedeelor de fabricaţie ale tuturor naţiunilor, ca şi popularizarea acestora pentru a stimula concurenţa.

Anticipatoare ale progresului uman

Angliei i-a revenit cinstea de a deschide la Londra în 1851 porţile primei Expoziţii universale şi internaţionale.

Aşadar, începutul a fost făcut. Lungul şir de expoziţii, care continuă să fie mereu organizate de peste un veac, polarizează atenţia naţiunilor în prezentarea, de fiecare dată, a realizărilor spiritului uman în cadrul unor emulaţii internaţionale. Ceea ce defineşte însă de la început aceste expoziţii mondiale, ca o linie generală, este caracterul lor industrial, contribuind prin universalitatea lor la răs-

pîndirea în lume a ultimelor descoperiri ale științei și tehnicii. Această caracteristică este valabilă pînă la primul război mondial. Între cele două războaie sfera expozițiilor s-a lărgit, incluzînd progresele omenirii în domeniul culturii. După al doilea război mondial, adică în cea de-a treia perioadă a expozițiilor universale, aceste manifestări de prestigiu și amploare și-au propus să oglindească — paralel cu progresele tehnicii și îmbogățirea tezaurului cultural — ideea de umanism și înțelegere între popoare. În general însă, o caracteristică tot mai accentuată a expozițiilor o constituie funcția lor anticipatoare. În fiecare dintre ele exista cîte o invenție sub semnul căreia avea să se desfășoare proxima etapă a progresului uman ; în fiecare erau înfățișate publicului aparent modeste realizări ce păreau mai degrabă ciudățenii ale fanteziei tehnice, multe dintre ele însă urmînd să revoluționeze civilizația.

Iată-ne deci iar în Anul 0, adică în 1851, în arhipelagul britanic, la Londra. Aici, în celebrul Hyde Park, omul vremii a rămas impresionat de ceea ce a fost considerat minunea secolului : Palatul de cristal, o imensă clădire din sticlă și metal. Știrile despre deschiderea acestei expoziții au fost transmise pe continent, la Paris, prin telegraful electric expus într-unul din standuri (o premieră a epocii). Tot cu acest prilej s-au impus atenției lumii „foile de sticlă", geamurile, a căror producție de masă n-a încetat de atunci să crească și să se perfecționeze. Construcțiile au ocupat o suprafață de 73 150 m². Prin expoziție și pe sub cupola Palatului de cristal s-au perindat șase milioane de vizitatori care au admirat cele peste o sută de mii de exponate prezentate de 17 000 de participanți din diverse țări ale lumii.

Precedentul încununat de succes a permis organizarea următoarei Expoziții internaționale în 1855, la Paris. Statul o instalează în Champs-Elysées, suportînd aproape în întregime cele 11,5 milioane de franci cît a costat organizarea ei. Franța vrea să-i întreacă în amploare pe cei care i-au luat-o înainte, expoziția ocupînd suprafața de 168 000 m², din care 99 000 numai construcții. De data aceasta se impune betonul armat. Tot atunci sînt prezentate pentru prima oară publicului mostre de aluminiu, sub numele de „argint din argilă". Participă 23 954 expozanți, dar numărul vizitatorilor este de numai 5 160 000.

Londra și Parisul își dispută pe rînd onoarea de a găzdui în următorii ani prestigioasele manifestări internaționale.

(CONTINUAREA ÎN NUMĂRUL VIITOR)

Tiparul executat la „Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

2012

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

IMPORTANT

Abonați-vă din timp și pe termene cît mai lungi pentru a vă asigura continuitatea în primirea colecției.

Prețul unui abonament este de:

- *anual .... 24 lei*
- *pe șase luni .... 12 lei*
- *pe trei luni .... 6 lei*

Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile PTTR la factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi, instituții, școli și licee.

[illegible] FEBRUARIE 1978
PREȚUL 1 LEU | 41007